

després d'ocir als homes, sofrents encara de l'operació cruent de la circumcisió. Sembla obra del mateix pintor Miquel de Coxcyen, confirmant el presentiment de que degué existir tota una sèrie de composicions, il·lustració de gran part del Gènesi. Aqueix tapis fou partit i mutilat, faltant una banda central i un gran rectangle inferior. — J. P. i C.

Col·lecció de vidres esmaltats (segles XVIII-XIX)

Són especialment interessants les col·leccions de vidres esmaltats adquirides per la M. I. Junta de Museus de Barcelona durant els anys 1915 a 1920, perquè amb ells ve a representar-se d'una manera completa, en les nostres col·leccions, un tipus de vidre d'importació molt abundant a Catalunya, i especialment, segons observació personal d'alguns antiquaris, en les poblacions del litoral.

No coneixem en la bibliografia de la vidrieria europea, cap estudi dedicat a aquestes modestíssimes obres, que en llur mateixa modèstia tenen la causa que els estudiosos no se n'hagin ocupat.

Fig. 686. — Ampolla esmaltada

Fig. 687. — Ampolla esmaltada

No obstant, són prou nombroses per a haver constituït en llur temps un element característic en els nostres interiors, i, per tant, tenen la importància d'un element fisonòmic de la vida catalana de llur temps.

Anant concretament als exemplars, si posem atenció en llurs virolades decoracions i en el caràcter dels dibuixos i temes d'ornament, caldrà que cerquem els antecedents d'aquest art en l'esmalteria dels vidres de l'Alemanya del S. en els segles XVII i XVIII, i de la França del N. a la mateixa època, i d'alguns indrets dels països flamencs. Com a producte d'una indústria popular, els nostres exemplars difereixen en gran manera d'aquells; però podem dir que, si trobem les fonts de la decoració dels vidres clàssics de la baixa Alemanya, en aquesta època, en l'obra dels gravadors del temps (R. Schmidt, *Das Glas*, Berlín, 1912; Friedrich, *Die Altdenschen Glaser*, Nuremberg, 1886; Giraffcourt, *Nouvel étude sur la verrerie de Rouen*, 1886; Abbé Bontiller, *Les gentilshommes verriers de Nevers*, Nevers, 1885; Beaupré, *Les gentilshommes verriers dans l'ancienne Lorraine*, Nancy, 1864; etc.), les fonts, o almenys els caràcters de la decoració, d'aquestes modestes obres, coincideixen amb la imatgeria popular del Nord d'Europa (Champfleury, *Histoire de l'Imagerie populaire*, París, 1869).

Es difícil, sense més dades que les que fins ara hem pogut reunir, precisar un lloc de producció. Aquest centre d'Europa on coincideixen escoles artístiques que tenen un parentiu molt íntim, és una regió prou gran i amb caràcters populars massa similars per a determinar-nos. El mateix vestuari d'alguns dels personatges representats en les pintures podria ajudar-nos; però la indumentària popular no ha estat prou estudiada per a afinar tant que poguem discernir una diversitat definitiva entre països molt consemblants.

Una dada d'altíssim interès, però, es desprèn dels mateixos elements de decoració del vidre; i és la de les llegendes. Les llegendes han estat al llarg de l'Edat mitjana i del Renaixement, prodigades en tota la decoració de les obres d'art mosanès, renanès i bavarès alemanys.

Els vidres clàssics d'aquestes regions són aiximateix pròdigs en llegendes. Així, els nostres vidres en porten sovint, i en llengua i en caràcters (sobretot els caràcters) que no deixen lloc a dubtes sobre l'indret de llur procedència.

«VIVAT MEIN AUGEN TROSE»

(Visca el consol dels meus ulls)

«VIVAT MEIN SCHAF»

(Visca mon tresor)

Al costat d'aquestes inscripcions en llengua alemanya, i d'algunes altres en llengua francesa que ens són conegudes, es comú trobar, entre els vidres d'aquest caràcter, uns vasos per a beure amb llegendes en llengua castellana. Gairebé tots aquests vasos porten, en la part interior pintat un escut d'Espanya, orlat amb temes florals exactes als dels vidres inscrits en alemany; i en la part posterior una llegenda, que sol ésser un visca al rei d'Espanya.

Cal advertir que, a part dels caràcters absolutament alemanys d'aquestes inscripcions en llengua castellana, n'hi ha prou amb agafar uns quants exemplars perquè es facin patents els dubtes de la mà del pintor del vidre en copiar la grafia d'una llegenda estrangera que no entén. En alguns és clar que la inscripció està correctament escrita; però, en la majoria, s'hi troben faltes absolutament

Fig. 688. — Vas esmaltat, amb l'escut d'Espanya

inexplicables si no es parteix del principi que el que escriu no entén el que escriu i es limita a copiar un gràfic en la còpia del qual sovint s'erra.

Vegi's, com a exemple, la transcripció de les inscripcions dels sis vasos amb l'escut d'Espanya, de la nostra col·lecció:

VIVAT EL REY DE ESPANIA

(En aquesta es conserva el *vivat* en llatí, com en les inscripcions alemanyes que hem transcrit abans.)

VIVA EE REY DE E,SPAÑA
VIVA EE REYD EE SPANIA
VIVA, CARLOS IV REY DE ESPAÑA
VIVA EL REY DE ESPAÑA

Aquestes dades indueixen a considerar aquests vidres com a producte d'un centre alemany, i, per tant, cal considerar com a gènere d'importació així els que tenen llegendes alemanyes com els que en tenen de castellanès. Sens dubte, a França i a Àustria, on hem constatat la presència de vidres semblants, hi han arribat de la mateixa manera que al nostre país.

I és que (encara que sense fonament) és una impressió nostra que aquests vidres no eren pas estimats per ells mateixos, sinó que, segons la forma de les ampolles indica i les llegendes galants reforcen, devien ésser envasos d'un producte de perfumeria famós i únic (aigua de Colònia, potser?). Aquesta opinió justifica el nombre abundant d'ampolles que trobem, en relació amb els vasos, molt més escassos, i amb l'absència de tota altra forma o recipient que els d'aquestes dues menes. No podem pensar, per a aquest temps, en un comerç de vidres del nostre país amb un país del Nord, que fos prou lucratiu donada la categoria artísticament i industrialment modesta del gènere. L'abundor de les ampolles i llur presència pot justificar l'acceptació dels vasos esmaltats, amb decoració i inscripcions fetes a posta per complaure un determinat mercat; però el gros de la importació es fa en qualitat d'envàs, explicant-se l'expansió geogràfica d'aquests vidres per l'expansió del comerç dels productes que contenien. — J. F. I T.

L'arc d'entrada a l'antic chor de la Catedral de la Seu d'Urgell

El fragment monumental que constitueix l'objecte d'aquest estudi procedeix de l'enderroc del chor gòtic de la Catedral d'Urgell, que ocupava tres trams de la nau central d'aquell monument, del qual avui s'és iniciada la restauració. Es precisament amb motiu d'aquesta restauració que fou tret l'antic chor gòtic, a l'objecte de retornar al vell temple romànic la visualitat que aquesta construcció li prenia.

Les obres de restauració del notabilíssim edifici, un dels exemplars més notables de l'arquitectura romànica catalana del segle XII i que ens revela un cas d'importació lombarda al nostre país, han anat precedides d'un estudi del mateix edifici: estudi que el senyor bisbe d'Urgell, iniciador de l'obra, va encomanar a l'eminent arquitecte i arqueòleg historiador de la nostra arquitectura romànica, D. Josep Puig i Cadafalch. En aquest estudi el Sr. Puig i Cadafalch ha estat auxiliat per l'arxiver de la Catedral d'Urgell, el Rvd. Pere Pujol, pvre., qui féu un repàs complet de tots els documents que referents a l'obra hi havia en aquell riquíssim arxiu (1).

En procedir a la restauració del temple, com havem dit, s'enderrocaren els murs que constituïren la clausura del recinte del chor. D'un dels murs laterals fou tret aleshores l'arc en marbre roig del Pirineu que anem a estudiar, la funció del qual en aquell indret era de constituir un enquadrament a una mena d'arcosoli, dins el qual hi havia un altar alçat en la XVIII^a centúria, fet de diversos fragments d'altres altars, d'època poc anterior a la d'aquesta composició. Aquest era l'altar de *L'Assumpta*, on es venerava la imatge jacent de la Verge Maria.

En les nostres visites a la Catedral d'Urgell ens havia cridat més d'un cop l'atenció el fragment arquitectònic que avui estudiem, perquè s'hi revela un cas curiós d'*arrièrment*, un d'aquests casos

(1) PUIG I CADAFALCH I PERE PUJOL: *Santa Maria de la Seu d'Urgell*. Barcelona, 1918.